

УДК 811.222.1:81'25:316.77:355.01(569.4+53)
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-242X.2024.30.07>

Олена МАЗЕПОВА, д-р філол. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0002-0405-9128
e-mail: o.mazepova@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Владислав СОБОРА, магістр
ORCID ID: 0009-0003-3289-9540
e-mail: vladislavsobora@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРСЬКОМОВНОГО ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІКАЦІЙ ЩОДО ІЗРАЇЛЬСЬКО-ПАЛЕСТИНСЬКОГО КОНФЛІКТУ 2023–2024 РОКІВ)

Вступ. З огляду на зростаючу політичну нестабільність, загрози та виклики, що постають перед світом, дослідження специфіки функціонування військово-політичного дискурсу на матеріалі різних мов, зокрема перської, набуває особливої актуальності. Аналіз комунікативно-прагматичних параметрів функціонування перськокомовного військово-політичного дискурсу, здійснений у цій розвідці, дозволить виявити вплив мови на політичні процеси в Ірані та регіоні, а також зрозуміти, як дискурс формується під впливом культурних і соціальних чинників.

Методи. Дослідження корпусу медіа-текстів, відібраних методом суцільної вибірки з іранського провладного онлайн-ресурсу "Jāme jam" у період з кінця 2023 до початку 2024 р., здійснено за допомогою інструментарію критичного дискурс-аналізу, який дає змогу висвітлити взаємозв'язок між використанням мови та соціальними структурами влади. Головну увагу приділено аналізу вказаного корпусу текстів на змістово-смісловому та мотиваційно-прагматичному рівнях.

Результати. Аналіз змістово-сміслових домінант сформованого корпусу медіа-текстів показав, що іранські провладні ЗМІ просувають сенси, які виправдовують дії ХАМАСу й демонізують Ізраїль і його західних союзників. Іранські медіа відстоюють ідею справедливості боротьби ХАМАСу та його неминучої перемоги над Ізраїлем. Мотиваційно-прагматичний аналіз текстів дозволив встановити основні характеристики, якими наділяються учасники конфлікту: якщо Ізраїль переважно іменується як "фейкова держава", "сіоністський режим", "окупаційний режим" і "дітвебичий режим", то бойовики ХАМАСу змальовуються як самовідданні борці за звільнення "окупованих Ізраїлем територій", які мають "неперевершені успіхи" на полі бою й невдовзі остаточно переможуть свого ворога.

Висновки. Унаслідок проведеного аналізу були унаочнені механізми, які використовують іранські провладні медіа-ресурси з метою згуртування населення країни навколо декларованих владою цілей і виправдання її дій на міжнародній арені. Визначені в дослідженні комунікативно-прагматичні параметри функціонування перськокомовного військово-політичного дискурсу суттєво впливають на формування громадської думки та політичних стратегій влади не лише в самому Ірані, а й у регіоні загалом.

Ключові слова: перська мова, військово-політичний дискурс, критичний дискурс-аналіз, масмедіа, ізраїльсько-палестинський конфлікт, Сектор Гази, Іран, Ізраїль.

Вступ

Події на Близькому Сході, пов'язані з загостренням багаторічного ізраїльсько-палестинського протистояння, яке відбулося внаслідок нападу представників угруповання ХАМАС на територію Ізраїлю 7 жовтня 2023 р., привернули увагу всього людства. Реакція міжнародної спільноти у країнах Заходу варіювала від прямої військової підтримки Ізраїлю до різноманітних гуманітарних ініціатив і закликів до миру. Інтенсивність і масштаб ізраїльської відповіді на дії терористів зумовили глобальну занепокоєність із приводу безпеки в регіоні, а також викликали співчуття до цивільних жертв у секторі Гази по всьому світі. Конфлікт спричинив численні дискусії щодо міжнародного права, прав людини та ролі великих держав у збереженні миру.

Лідери арабських та інших мусульманських країн одностайно засудили дії Ізраїлю у відповідь на атаку ХАМАСу, стверджуючи, що відповідальність за цю атаку варто покласти на Ізраїль, який своїми провокаційними діями призвів до поглиблення конфлікту. Іран одразу ж після нападу ХАМАСу відверто заявив про свою підтримку дій палестинців у їхній визвольній боротьбі й готовність стати з ними пліч-о-пліч на захисті національних інтересів. У статті пропонується аналіз ключових наративів перськокомовного військово-політичного дискурсу, що формуються іранськими медіа, на матеріалі публікацій провладного іранського онлайн-ресурсу "Jāme jam", присвячених вказаним подіям в Ізраїлі та Секторі Гази.

Мета статті – висвітлення комунікативно-прагматичних параметрів функціонування перськокомовного військово-політичного дискурсу в іранських медіа задля розуміння механізмів, за допомогою яких ЗМІ формують громадську думку всередині країни та політичні наративи в регіоні. **Об'єктом** дослідження є перськокомовний військово-політичний дискурс, представлений у сучасному іранському медіа-просторі. **Предмет** дослідження становлять змістово-сміслові й мотиваційно-прагматичні параметри функціонування перськокомовного військово-політичного дискурсу в іранських медіа.

Огляд літератури. Вивчення дискурсу в сучасній лінгвістиці має тривалу історію. У його витоків стояли такі відомі постаті, як З. Харріс, М. Фуко, Е. Бенвеніст, які вперше звернули увагу на діяльнісний аспект мовної системи, соціально-культурний та історично зумовлений характер дискурсу (Голубовська, & Корольов, 2011, с. 185). Суттєвий внесок у формування методології дослідження дискурсу зробили Т. ван Дейк, Н. Фейрклоу, Р. Водак та ін. (Van Dijk, 1998, 2009; Fairclough, 1992; Wodak, 2001). Методику аналізу дискурсу, яку визначила у своїх дослідженнях Н. Кравченко (Кравченко, 2008), спираючись на розвідки вказаних науковців, ми частково використали у своїй розвідці.

У типології дискурсів військовий і політичний дискурси зазвичай постають як різні види дискурсів (див. Корольов, 2012, с. 294–296). Дослідження політичного дискурсу на

матеріалі східних мов знаходимо у працях О. Богомолова, Л. Музаннар, І. Прушковської, О. Шулькевич, Л. Велитченко, Г. Сумцової, Н. Коломієць, М. Маковської, Д. Смоголя, Д. Андріанова й ін. Зокрема, у праці О. Богомолова, присвяченій дискурсу одного з епізодів Арабської весни – Січневої революції 2011 р. у Єгипті, основну увагу приділено аналізу ключових концептів революційного дискурсу, причин його становлення, функціонування та занепаду (Богомолов, 2018). Л. Музаннар у своїй статті проаналізувала існуючі підходи до дослідження дискурсу та його різновидів, основні праці арабських дослідників, присвячені арабськомовному політичному дискурсу (Музаннар, 2018). У статтях І. Прушковської та О. Шулькевич розглядаються проблеми сучасного турецького політичного дискурсу (Прушковська, 2022; Шулькевич, 2017). Китайськомовний політичний дискурс представлений, зокрема, працями Л. Велитченко, Г. Сумцової, Н. Коломієць, М. Маковської (Велитченко, & Сумцова, 2018; Коломієць, & Маковська, 2019), корейськомовний політичний дискурс – статтею Д. Смоголя та Д. Андріанова (Смоголь, & Андріанов, 2023).

Вивчення особливостей китайськомовного військового дискурсу та їхнього адекватного відтворення у перекладі українською мовою присвячено статтю О. Карпенко, О. Попової та Д. Безай (Карпенко, Попова, & Безай, 2018). На матеріалі перської мови військовий дискурс в аспекті формування військової терміносистеми досліджує Н. Акульшина (Акульшина, 2016; 2022). Проте дослідження перськомовного військово-політичного дискурсу у функціональному аспекті, зокрема в тому вигляді, як він представлений в іранському медіа-просторі, в українській лінгвістиці здійснюється вперше.

Методи

Дослідження корпусу медіа-текстів, відібраних методом суцільної вибірки з іранського провладного онлайн-ресурсу "Jāme jam" у період з кінця 2023 до початку 2024 р., здійснено за допомогою інструментарію критичного дискурс-аналізу, який дозволяє виявити взаємозв'язок між використанням мови та соціальними структурами влади. Головну увагу у статті приділено аналізу вказаного корпусу текстів на змістово-смысловому та мотиваційно-прагматичному рівнях.

Результати

Попри те, що в типології дискурсів військовий і політичний дискурси зазвичай представлені як різні види дискурсів, у деяких лінгвістичних працях можна зустріти й комбіноване найменування, яким ми й послуговуємося в нашому дослідженні. Військово-політичний дискурс є різновидом політичного дискурсу, який розуміється як тип "рефлексивної мовної комунікації, що відбувається в політиці та характеризується сукупністю текстів про політику, спрямованих на питання завоювання, утримання та використання державної влади" (Лукіна, 2021, с. 76). Особливість цього різновиду політичного дискурсу полягає у його зосередженості на військових та оборонних питаннях. У лінгвістичному сенсі він становить певну комбінацію мілітаристського й політичного мовлення, метою якого є політичне обґрунтування або виправдання проведення військової операції (Яременко, & Лазебна, 2021, с. 186).

У сучасній лінгвістиці існує багато визначень дискурсу, але для цілей нашого дослідження найбільш релевантними є ті, що подані в термінологічній енциклопедії О. Селіванової, відповідно до яких це 1) зв'язний текст у контексті численних супровідних фонових чинників – онтологічних, соціокультурних, психологічних тощо; 2) замкнена цілісна комунікативна ситуація (подія),

складниками якої є комуніканти й текст як знаковий посередник, зумовлена різними чинниками, що опосередковують спілкування й розуміння (соціальними, культурними, етнічними і т. ін.) (Селіванова, 2006, с. 119). Виходячи з цього, у своєму дослідженні під дискурсом ми розумітимемо сукупність текстів, об'єднаних однією темою, разом з усіма екстралінгвістичними – соціальними, історичними, культурними, етнічними, релігійними й іншими факторами, що зумовили їхню появу.

Застосування критичного дискурс-аналізу, спрямованого на дослідження того, як провладні іранські ЗМІ висвітлюють військові події в Секторі Гази 2023–2024 рр., і в який спосіб вони характеризують сторони конфлікту, дозволило дійти певних висновків щодо функціонування військово-політичного дискурсу в іранському медіа-просторі на змістово-смысловому та мотиваційно-прагматичному рівнях.

Спочатку окреслимо результати проведеного аналізу на змістово-смысловому рівні, для чого визначимо три основні сенси, які формують провладні ЗМІ для пересічного споживача інформації в Ірані. Нижчезазначені сенси сформульовані у вигляді пропозицій, під якими ми розуміємо редуковані твердження, ядром яких є суб'єкт і предикат (або підмет і присудок) і які відображають певну смислову константу медійного повідомлення.

1) "ХАМАС веде справедливу війну проти Ізраїлю й досягає успіху".

2) "Ізраїлю протистоїть фронт опору на чолі з Іраном".

3) "Ізраїль і Америка програють цю війну".

1. Щоб продемонструвати сенс "Хамас веде справедливу війну проти Ізраїлю", розглянемо такий приклад:

عملیات طوفان الاقصى همچنان دستاوردهای بی نظیری در راه دفاع مشروع فلسطینیان در سرزمینهایشان و مقدسات در برابر رژیم اشغالگر خلق کرده است.

Операції "Буря Аль-Акса" продемонстрували неперевершені досягнення на шляху законного захисту палестинців на своїх землях і святинях від окупаційного режиму (Āmādegi-ye ...).

Як бачимо, у цьому уривку декларується справедливість дій ХАМАСу, який здійснив напад на Ізраїль, що досягається вживанням таких словосполучень, як *در راه دفاع مشروع فلسطینیان* ("на шляху законного захисту палестинців"), *در سرزمینهایشان و مقدسات* ("на їхніх землях та святинях"), а також підкресленням окупаційного характеру ізраїльської влади – *در برابر رژیم اشغالگر* (досл. "проти окупаційного режиму"). Цей наратив характеризує дії ХАМАСу в межах оголошеної ним операції "Буря Аль-Акса" не як терористичні атаки, а як захисні заходи, що мають моральне та юридичне виправдання. Це сприяє формуванню відповідної громадської думки, спрямованому на виправдання дій палестинського угруповання і створення образу Ізраїлю як неправомірного загартника, що порушує міжнародне право та права людини.

Наведемо уривок, у якому висвітлюється офіційна позиція Ірану стосовно цих подій, оприлюднена в ООН:

نمایندگی ایران در سازمان ملل هم در بیانیه‌ای "اقدامات فلسطین را دفاع کامل مشروع در برابر هفت دهه اشغال ظالمانه و جنایات فجیع رژیم نامشروع صهیونیستی" خوانده است و ضمن تداوم حمایت از فلسطین، تاکید کرده ایران در واکنش فلسطینیان دخالتی نداشته است.

Представництво Ірану в Організації Об'єднаних Націй у своїй заяві "назвало дії палестинців цілком законним захистом проти семи десятиліть гнітючої окупації і жахливих злочинів нелегітимного сіоністського режиму" і, висловивши їм свою підтримку, наголошало на тому, що Іран не мав жодного відношення до палестинської відповіді (Mowze-e Tehrān...).

Іранські провладні ЗМІ намагаються переконати свою аудиторію в тому, що дії ХАМАСу в цьому протистоянні є не лише справедливими, а й успішними. Це підтверджується як заголовками статей, напр.: *همه جانبه آمادگی "Всебічна готовність до опору" (Āmādegi-ye...)*, так і численними твердженнями на кшталт:

اکنون موازنه نبرد به نفع گروه‌های مقاومت فلسطین است و در چنین شرایطی باید منتظر حرکت و قیام گسترده ملت‌های عربی اسلامی بود ...

Нині баланс бою складається на користь палестинських груп опору і в таких обставинах потрібно очікувати на масштабний рух і повстання ісламських арабських народів... (Āmādegi-ye...).

Як бачимо, тут підкреслюється здатність ХАМАСу ефективно боротися проти технологічно більш розвиненого Ізраїлю, що має посилити моральний дух серед його прихильників і переконати у його неминучій перемозі в конфлікті, який триває десятиліттями, за умови масштабування повстання.

2. В іранських ЗМІ підкреслюється, що Ізраїлю протистоїть не лише ХАМАС, а ціла група опору, яка виступає єдиним фронтом. Про це свідчать деякі підзаголовки статей на кшталт: *کسی نمی‌تواند جبهه مقاومت را نادیده بگیرد "Ніхто не може ігнорувати фронт опору" (Kas-i nemitavānād...)*. До того ж підкреслюється, що цей рух опору демонструє "значні успіхи" на полі бою, як це засвідчує підзаголовок однієї зі статей, взятих з інтерв'ю міністра закордонних справ Ірану Х. А. Абдоллагіяна¹: *Опір Гази і Лівану знаходяться в найкращому стані" (Moqāvemāt-e Qaze...)*.

Видання публікує уривки з промови лідера угруповання "Хезболла" Х. Насралли² з нагоди Дня мучеників, який називає дії своєї організації "ісламським опором" і стверджує про успішність його операцій: *عملیات مقاومت اسلامی در لبنان با وجود تمام اقدامات پیشگیرانه اشغالگران ادامه دارد. در عملیات مقاومت در سطح اقدامات کمی و کیفیت تسلیحات، مانند استفاده از پهپادهای تهاجمی و نوع موشک‌ها، پیشرفت‌هایی صورت گرفته است... مقاومت هر روز با پهپادهای شناسایی به اعماق فلسطین اشغالی نفوذ کرده و به حیف می‌رسد...*

"Операції ісламського опору в Лівані тривають, незважаючи на всі превентивні заходи окупантів. Був досягнутий прогрес в якості і кількості операцій, таких як використання бойових безпілотників і різних типів ракет [...] Опір щодня проникає в глибину окупованої Палестини за допомогою розвідувальних дронів, досягаючи Хайфи..." (Etmām-e hojāt...).

Як бачимо, територія Ізраїлю, включаючи Хайфу, називається не інакше, як "окупована Палестина" (فلسطین اشغالی), а тому проникнення у глибину території чужої країни за допомогою розвідувальних дронів кваліфікується як одна з воєнних операцій, кінцевою метою яких є "звільнення окупованих палестинських земель".

Крім Хезболли, до руху опору Ізраїлю також входить і угруповання йєменських хуситів, які здійснюють напади на цивільні судна в Червоному морі і які, на думку іранських ЗМІ, також демонструють успіхи у своїх операціях. Зокрема, в інтерв'ю міністра закордонних справ Ірану знаходимо оцінку цим діям з боку іранського керівництва:

ما از این اقدام شجاعانه یمن در حمایت از فلسطین واقعاً تحت تاثیر قرار گرفتیم؛ از این تصمیمی که یمنی‌ها گرفتند و همچنان در حمایت از غزه و مردم مظلوم فلسطین این مسیر را ادامه می‌دهند بدون اینکه امنیت کشتیرانی به مخاطره

بیفتد. دقت کنید که امنیت کشتیرانی برای همه به مخاطره نیفتاده است، امنیت کشتیرانی برای کشتی‌های حامل سلاح و کالا به اسرائیل به خطر افتاده است.

"Ми справді вражені цією сміливою дією Ємену на підтримку Палестини; рішенням, яке вони прийняли, і тим, як вони продовжують підтримувати Гази і пригноблений народ Палестини, не ставлячи під загрозу безпеку судноплавства. Зауважте, що безпека судноплавства була поставлена під загрозу не для всіх, а лише для кораблів, що перевозять зброю і товари до Ізраїлю" (Moqāvemāt-e Qaze...).

Як бачимо, на думку цього політика, судна, які не задіяні в постачанні зброї й іншої військової допомоги Ізраїлю, не страждають від атак єменських хуситів, хоча західні ЗМІ стверджують зворотнє.

Спільний рух опору ще більше зміцнився після ударів західної коаліції по військових об'єктах єменських хуситів у відповідь на їхні дії із захоплення цивільних суден у Червоному морі:

در پی حمله آمریکا و انگلیس، گروه‌های فلسطینی از جمله حماس، جهاد اسلامی فلسطین و جبهه مردمی برای آزادی فلسطین با صدور بیانیه ضمن حمایت از مردم یمن، حمله را محکوم کردند.

Після атаки США та Великобританії, палестинські групи, а саме ХАМАС, Ісламський Джігад та Народний Фронт звільнення Палестини заявили, що вони підтримують народ Ємену і засуджують атаку (Amaliyyat-e pezāmi...).

Таке твердження має продемонструвати населенню Ірану, що рух антиізраїльського опору не обмежується територією Сектора Гази, а вплив регіональних альянсів, які протистоять Заходу, невпинно зростає. Задекларована солідарність між Єменом і вказаними палестинськими угрупованнями демонструє їхнє спільне бачення регіонального спротиву зовнішнім загрозам.

Послідовно проводиться думка про те, що внаслідок "невдалих" дій Заходу авторитет єменського уряду лише укріплюється, перетворюючи його на потужну регіональну силу, здатну протистояти таким супер-державам, як США та Великобританія:

بنابر تحلیل نشریه انگلیسی "اکنومیست" حمله نظامی اخیر آمریکا و انگلیس به یمن، بر وزن قدرت و محبوبیت صنعاء به عنوان یک قدرت منطقه‌ای افزود و در عین حال نتوانست حملات علیه کشتی‌های اسرائیلی را متوقف کند.

Згідно з аналізом англійського журналу "Економіст", нещодавня воєнна атака США і Великобританії на Ємен збільшила авторитет влади і популярність Сани як регіональної сили і по суті не змогла зупинити атаки проти ізраїльських кораблів (Amaliyyāt-e pezāmi...).

У цьому фрагменті наголошується на неефективності воєнних дій західних країн проти єменських хуситів, які не мали бажаного ефекту й навпаки сприяли зростанню авторитету єменського уряду "як потужної регіональної сили" (به عنوان یک قدرت منطقه‌ای). Для більшої переконливості, в іранській статті дається посилання на британське джерело такої інтерпретації подій.

Щодо ролі Ірану в цьому русі опору, ми не знаходимо прямих свідчень того, що Іран очолює його, але такий висновок може виводитись як текстова імплікатура (тобто не виражений експліцитно складний загальної семантики тексту). На такий висновок наштовхують підзаголовки статей, які є цитатами з виступів деяких політичних діячів, на кшталт: *قدرت مقاومت به برکت رهبری ایران "Сила опору – завдяки благословенню керівництва*

¹ На момент публікації статті Хосейн Амір Абдоллагіян – колишній міністр закордонних справ Ірану, який загинув в авіакатастрофі у травні 2024 р. разом із тодішнім президентом Ірану Ебрагімом Раїсі.

² На момент публікації статті Хасан Насралла – колишній лідер ліванського угруповання "Хезболла", який був убитий у вересні 2024 р.

Ірану" (Etmām-e hojat...). Проте іранські офіційні особи заперечують безпосередню участь ІРІ у конфлікті, стверджуючи: *ایران، گروه نیابتی ندارد، "Іран не має проксі-груп" (Moqāvevat-e Qaze...)* або пояснюючи свою підтримку фронту опору Палестини так:

دفاع از مظلوم در فرهنگ دینی ما جایگاه ویژه دارد و در این دوران مصداق مظلومین مردم فلسطین هستند ...

"Захист пригноблених займає особливе місце в нашій релігійній культурі, а в цю епоху пригнобленим є народ Палестини..." (Kasi nemitāvānad...).

У промові лідера "Хезболли" йдеться про роль Ірану як прихильника й опори "ісламського руху спротиву":
اگر قدرتی برای مقاومت در لبنان و فلسطین و دیگر گروه‌های مقاومت در منطقه وجود دارد به برکت رهبری ایران است. ایران از هیچ حمایتی از مقاومت دریغ نکرد تا مردم منطقه به رغم همه تهدیدها پایداری کنند. ایران به نمایندگی از گروه‌های مقاومت تصمیم نمی‌گیرد، بلکه حامی و پشتیبان آنها باقی خواهد ماند.

"Якщо в Лівані, Палестині та інших групах опору в регіоні є сила для спротиву, то це завдяки благословенню іранського керівництва. Іран надавав всілякої підтримки опору, аби народ регіону попри всі загрози зміг вистояти. Іран не приймає рішень від імені груп опору, проте він залишається їхнім прихильником і опорою" (Etmām-e hojat...).

В опублікованому інтерв'ю міністра закордонних справ Ірану заперечується пряма співпраця з групами опору:

ما هیچ گروه نیابتی در منطقه نداریم. حزب الله و مقاومت لبنان در راستای امنیت لبنان و مصالح خود تصمیم می‌گیرند و عمل می‌کنند. صحنه در همین چارچوب تصمیم گرفته و عمل کرده، در عراق و در سوریه گروه‌هایی برای مبارزه با داعش ایجاد شدند آن گروه‌ها همچنان نقش آفرینی می‌کنند برای امنیت کشورشان و در راستای مصالح و ملاحظات خودشان عمل می‌کنند.

"У нас немає жодних проксі-груп в регіоні. Хезболла і ліванський опір приймають рішення і діють відповідно до безпеки Лівану і своїх власних інтересів. Сана приймає і виконує рішення в тих же рамках. В Іраку і Сирії були сформовані угруповання для боротьби з ІДІЛ, і ці угруповання продовжують відігравати певну роль у забезпеченні безпеки своїх країн і діють відповідно до власних інтересів і міркувань" (Moqāvevat-e Qaze...).

Однак, із текстів цього електронного ресурсу стає очевидним, що Іран не лише підтримує боротьбу палестинців, а й претендує на роль лідера опору американо-ізраїльській політиці в регіоні. Влада Ірану закликає інші арабські країни підтримати запроваджені ним санкції проти Ізраїлю й не постачати йому нафту та нафтопродукти, критикує тих арабських лідерів, хто підтримують нормальні стосунки з США і Ізраїлем:

موضعگیری علیه محور عبری - غربی و حمایت از آرمان فلسطین، یکی از موضوعات اصلی است که همواره در بیانات رهبری به آن اشاره شده است. رهبر معظم انقلاب ... در سخنرانی اخیر خود خواستار همگرایی کشورهای اسلامی علیه رژیم خبیث صهیونیستی شده و از آنها خواستند تا از صدور نفت و مواد غذایی به صهیونیست‌ها خودداری کنند.

Протистояння єврейсько-західній осі і підтримка палестинської справи – одне з головних питань, на яке завжди вказує у своїх заявах лідер країни (Ірану). Верховний лідер [...] у своїй останній промові закликав ісламські країни об'єднатися проти злоскисного сіоністського режиму й утриматися від поставок нафти і продовольства сіоністам (Dur šodan az...).

Очевидно, що ця стратегія спрямована на формування образу Ірану як захисника прав усіх мусульман та центру спротиву західному впливу в регіоні. Її мета – посилити вплив цієї країни в усьому мусульманському світі та просувати наратив про Іран як глобального лідера мусульманської спільноти, здатного протистояти Заходу.

3. Найбільш важливим завданням іранської пропаганди є переконати свою аудиторію, що "Ізраїль і Америка

програють" у протистоянні з палестинським опором. Зокрема, стверджується, що:

رژیم صهیونیستی ... کابوس‌وارترین روزهای تاریخ خود را سپری می‌کند و شاید بزرگترین شکست خود را از بدو اشغال فلسطین متحمل شده‌است...

Сіоністський режим [...] переживає одні з найжахливіших днів у своїй історії і, можливо, найбільший провал з часів окупації Палестини... (Neqāb-e āmrīkāyī...).

У піднесених тонах описуються успіхи атаки ХАМАСу на ізраїльську територію 7 жовтня 2023 р., водночас наголошується на провалах ізраїльської розвідки й нездатності систем ППО запобігти операції:

پدافندهای رژیم اشغالگر که پیشرفت‌ترین‌ها در جهان هستند در همان ساعات اولیه عملیات طوفان الاقصی نتوانستند موشک‌های مقاومت را رهگیری کنند.

Оборонні системи окупаційного режиму, які є одними з найсучасніших у світі, не змогли перехопити ракети опору в перші години операції "Буря Аль-Акса" (Āmādegi-ye...).

شکست و از هم گسیختگی بهترین تعبیری است که می‌توان از ارتش فوق‌مردن اسرائیل در نبرد ناهم‌تراز با رزمندگان حماس ارائه داد؛ جنگی که علاوه بر شکست سیاسی و نظامی، سازمان اطلاعاتی عریض و طویل صهیونیست‌ها را نیز نشانه رفت.

Поразка і розгубленість – найкращі позначення, які можна дати ультрасучасній ізраїльській армії в нерівній битві з бійцями ХАМАСу; у війні, яка, окрім політичної і військової поразки, також поставила під сумнів і розгалужену розвідувальну організацію сіоністів (Rosvāyi dar...).

Іранські медіа також акцентують увагу своїх читачів на незадовільних результатах наземних операцій Ізраїлю в секторі Гази у відповідь на атаку ХАМАСу, які нібито замовчуються або викривлено інтерпретуються західними ЗМІ:

حتی شکست‌های متعدد رژیم اشغالگر قدس در همین مراحل اولیه جنگ زمینی نیز توسط رسانه‌های غربی سانسور یا تحریف می‌شود تا مبادا به تضعیف روحیه نظامیان متوحش صهیونیستی در جنگ منجر شود.

Навіть численні поразки окупаційного режиму Єрусалиму на цих ранніх етапах наземної війни цензуруються або спотворюються західними ЗМІ, щоб не послабити бойовий дух жорстоких сіоністських військових, які беруть участь у війні (Āmādegi-ye...).

Наголошення на "численних поразках" ізраїльської армії в Секторі Гази (шкест‌های متعدد رژیم اشغالگر قدس) має на меті показати слабкість ізраїльської воєнної стратегії та сприяє просуванню наративу про неминучу "остаточну поразку" Ізраїлю й Америки, особливо в контексті їхньої нездатності швидко досягти поставлених стратегічних цілей у регіоні.

Іранська пропаганда, публікуючи висловлення офіційних осіб Ірану, послідовно проводить тезу про те, що остаточна поразка Ізраїлю та його союзників неминуча:

قطعاً در شرایط نوین جهانی، صهیونیسم و حامیان غربی آن و کسانی که دل به سازش با دشمنی خونخوار و اشغالگر دارند، بازنگانی مطلق خواهند بود.

Безперечно, в нових глобальних обставинах сіонізм і його західні прихильники, а також ті, хто схилиється до примирення з кривокровним ворогом-окупантом, неодмінно програють (Āyandenegāri-ye tārik...).

رئیس دستگاه قضا خاطرنشان کرد: بدون تردید رژیم غاصب و جنایتکار صهیونیستی در مسیر زوال است و زوال این رژیم موقتی، قطعی است...

Глава судової влади заявив: "Без сумніву, узурпаторський і злочинний сіоністський режим знаходиться на шляху до занепаду, і занепад цього тимчасового режиму є безсумнівним..." (Kešvarhā-ye eslāmi...).

مدت‌هاست که رژیم صهیونیستی برقراری و تثبیت امنیت خود را به آمریکا گره زده اما افول هژمونی آمریکا سناریوی غیرقابل‌گریزی است که ماهیت وجودی رژیم غاصب را زیر سؤال برده و به خطر اضمحلال اسرائیل سرعت داده...

Протягом тривалого часу сіоністський режим покладався на Америку у встановленні та посиленні своєї безпеки, але занепад американської гегемонії є

неминучим сценарієм, який ставить під сумнів екзистенційну природу окупаційного режиму і прискорює розпад Ізраїлю... (Dur šodan az...).

Як бачимо, у цьому уривку стверджується про невідворотний занепад американської гегемонії, що має позначитися і на становищі Ізраїлю як держави. Думка про занепад цієї країни превалює в іранських медіа в різних контекстах, напр.:

شواهد موجود حکایت از این دارد که فرآیند اضمحلال اسرائیل از مدت‌ها پیش آغاز شده است و تمهیدات امنیتی نمی‌تواند به تداوم حیات خبیثه این دولت جعلی کمک کند.

Наявні докази свідчать про те, що процес розпаду Ізраїлю почався вже давно, і ніякі заходи безпеки не можуть допомогти продовжити злочинське існування цього фальшивого уряду (Rosvāyi dar...).

Провладні ЗМІ також намагаються переконати свою аудиторію в тому, що Америка та Ізраїль "бояться" ХАМАСу, руху опору й Ірану. Про це свідчать як заголовки статей, на кшталт: "نشانه‌های انفعال آمریکا و اسرائیل در برابر جبهه مقاومت" "Ознаки занепокоєності Америки та Ізраїлю щодо фронту опору" (Nešānehā-ye...); وحشت صهیونیست‌ها از رمضان غزه: "Сіоністський страх перед Рамаданом у Газі" (Vahšat-e sahyunisthā...), так і контексти, як-от:

آمریکا اکنون از یک سو پشت پرده و هدایتگر جنگ غزه است و از سوی دیگر، نسبت به آینده نبرد با جبهه مقاومت هراس دارد.

Америка зараз, з одного боку, з-за лаштунків керує війною в Газі, а з іншого боку, побоюється майбутньої битви з фронтом опору (Āyandenegāri-ye tārik...).

Критикуючи політику нормалізації відносин між Ізраїлем і деякими арабськими країнами, підтримувану США, автор відповідної статті стверджує, що дії Америки були спрямовані на те, щоб налаштувати лідерів цих країн проти Ірану, і приходять до висновку, що:

البته همه این اقدامات ریشه در دشمنی و هراس آمریکا از جمهوری اسلامی ایران دارد.

Звичайно, всі ці дії коріняться у ворожнечі і страху Америки перед Ісламською Республікою Іран (Āyandenegāri-ye tārik...).

Використання лексики зі значеннями "страх", "занепокоєність", "стурбованість" у контексті характеристики США та їхніх союзників має на меті показати "слабкість" суперників Ірану і ХАМАСу та їхньої політики в регіоні і світі.

Тепер перейдемо до результатів аналізу мотиваційно-прагматичних параметрів перськомовного військово-політичного дискурсу. Для цього визначимо основні статусно-рольові характеристики учасників дискурсу та проаналізуємо, як оцінюють їхню мотивацію участі у збройному конфлікті іранські медіа.

Основними учасниками розглядуваного нами дискурсу (тобто його головними акторами) є Ізраїль і ХАМАС, а також їхні союзники: для Ізраїлю – це Америка, Великобританія й інші західні країни; для ХАМАСу – це "фронт опору", представлений силами Хезболли в Лівані, хуситами в Ємені та Іраном як їхнім соратником і натхненником. Нейтральну позицію, яку часто критикують іранські ЗМІ, займають деякі арабські країни, які не втручаються в конфлікт і не приєднують до санкцій проти Ізраїлю, ініційованих Іраном. Отже, усіх перелічених учасників дискурсу можна розбити на два табори: табір Ізраїлю і табір ХАМАСу.

Розглянемо основні характеристики, які подаються в текстах, для змалювання образу Ізраїлю та його союзників – США і Заходу загалом. Найчастіше Ізраїль зображується як "окупаційний режим" (رژیم اشغالگ), "сіоністський режим" (رژیم صهیونیستی), "дітовбивчий режим" (رژیم کودک کش), "фейкова держава" (دولت جعلی).

Акцентування на позначенні держави Ізраїль як "режиму" підсилює наратив про незаконність існування цієї держави та необхідність зміни політичного ландшафту регіону. Використання найменування "окупаційний режим" для опису Ізраїлю підкреслює його статус "загарбницької" держави, що незаконно контролює палестинські території і здійснює агресивні дії відносно палестинців. Такий наратив відображує глибоке невдоволення палестинців своїм становищем і має на меті мобілізувати міжнародну підтримку на захист палестинської справи.

Позначення "окупаційний режим" (رژیم اشغالگر) часто супроводжується номеном قدس Qods (найменування Єрусалима), що підкреслює неправомірне, з погляду іранських медіа, "захоплення" цього міста ізраїльтянами у часи створення цієї держави, напр.:

جنايات رژيم اشغالگر قدس در نوار غزه ادامه دارد.

Злочини окупаційного режиму Єрусалиму в секторі Гази тривають (Āmādegi-ye...).

ویرانی‌های غزه قطعاً بازسازی خواهد شد، اما اعتبار و آبروی رژيم اشغالگر قدس بازسازی نخواهد شد.

Руйнування в Газі, безсумнівно, будуть відновлені, але авторитет і гідність окупаційного режиму Єрусалиму не будуть відновлені (Kas-i nemitavanad...).

Частотним є позначення Ізраїлю як "дітовбивчого режиму" (رژیم کودککش), напр.:

با مراجعه به تاریخ می‌توان به‌وضوح اثبات کرد که صلح با رژیم کودککش اسرائیل خیالی خام است؛ چراکه ذات این رژیم ضدصلح و غاصب است...

Погляд на історію чітко доводить, що мир з ізраїльським дітовбивчим режимом є сирою ілюзією, оскільки природа цього режиму є антимирною і загарбницькою... (Dur šodan az...).

У наступному уривку позначення "дітовбивчий режим" знаходимо в одному контексті із твердженням про несправжність, фейковість держави Ізраїлю:

با نگاهی به شکل‌گیری و استقرار دولت جعلی اسرائیل می‌توان به این نتیجه رسید که به‌رغم فراز و نشیب‌های موجود در روابط اسرائیل و آمریکا در هفت دهه اخیر، آمریکا همچنان مهم‌ترین متحد و پشتیبان رژیم کودککش صهیونیست در سطوح مختلف بوده و این همکاری منافع متقابل را نصیب آنها کرده است.

Погляд на формування і становлення фейкової держави Ізраїль приводить до висновку, що, незважаючи на злет і падіння ізраїльсько-американських відносин протягом останніх сімдесяти років, Америка так само залишається найважливішим союзником і прихильником сіоністського дітовбивчого режиму на різних рівнях, і ця співпраця служить взаємним інтересам (Dur šodan az...).

Використання позначення "фейкова держава" (دولت جعلی) для опису Ізраїлю закріплює у свідомості читачів ідею про те, що ця держава ґрунтується на хибних засадах, а також про необхідність виправлення такого становища.

У тому ж контексті спостерігаємо метафоричне позначення "забруднений поділ Ізраїлю" (دامن آلوده اسرائیل), покликаний підкреслити несправедливість дій цієї країни в регіоні:

برقراری همگرایی‌های دیپلماتیک رژیم صهیونیستی و اعراب براساس شکل‌گیری تهدید مشترک به وقوع پیوست و اسرائیل موفق شد تا سران منفعل دولت‌های عربی را متقاعد کند که ایران و محور مقاومت این قدرت را دارند که کشور‌های عربی را مهار کنند پس آنها در یک افدا ساده لوحانه به دامن آلوده اسرائیل که خودش توسط آمریکا اداره می‌شود، پناه بردند تا امنیت پوشالی خود را تضمین کنند.

Дипломатичне зближення між сіоністським режимом та арабами відбулося на основі формування спільної загрози, і Ізраїлю вдалося переконати розгублених лідерів арабських країн у тому, що Іран та вісь опору мають силу контролювати інші арабські країни, тому вони почали шукати притулку у забрудненому подолі Ізраїлю, який сам управляється Америкою, щоб забезпечити свою нетривку безпеку (Dur šodan az...).

Як бачимо, тут дискутується проблема розколу серед арабських країн, деякі з яких не поділяють активну позицію Ірану щодо підтримки палестинців, а продовжують дипломатичні стосунки з Ізраїлем. Використовуючи вислів "забруднений поділ Ізраїлю", провладні медіа посилюють емоційність своєї критики дій таких арабських країн, намагаючись схилити їх на свою сторону.

Звернемося до засобів, якими змальовується Америка й інші західні союзники Ізраїлю.

Численні контексти іранського медіапростору зображують США як головного покровителя Ізраїлю (див. назву підзаголовку статті "Zavisa Ameriki nad zločinai sionistiv" (Neqāb-e āmrīkāyi...)), його "хрещеного батька" (پدرخوانده) (Rosvāyi dar...) та "повноправного партнера у злочинах проти населення Гази" (شریک کامل جنایت علیه اهالی غزه است) (Hamās...), напр:

از زمان آغاز حملات وحشیانه به نوار غزه آمریکا حمایت بی حد و حصری را از رژیم صهیونیستی انجام داده است.

З початку жорстоких атак на сектор Гази Америка надала необмежену підтримку сіоністському режиму (Hamās...).

Америка در جنگ و در نسل کشی، کنار رژیم اسرائیل قرار دارد.

Сполучені Штати стоять на боці ізраїльського режиму в його війні та геноциді (Moqāvemāt-e Qaze...).

امروز صهیونیست‌ها تحت حمایت تمام و کمال رژیم آمریکا، بدترین نوع جنایات را علیه مردم غزه انجام می‌دهند...

Сьогодні, під повним захистом і підтримкою американського режиму, сіоністи скоюють найгірші злочини проти населення Гази... (Kešvarhā-ye eslāmī...).

Видання наводить слова Духовного лідеру Ірану аятоли Хаменеї стосовно ролі США в ситуації в Секторі Гази:

... در این جنایت دست آمریکا تا مرفق در خون مظلومان و کودکان و بیماران و زن‌ها و اینها داخل شده و آلوده است...

"...У цьому злочині руки Америки по лікоть заплямовані кров'ю пригноблених, дітей, хворих і жінок..." (Neqāb-e āmrīkāyi...).

Звичайно, основний акцент робиться на емоційній складовій таких повідомлень, що має на меті викликати необхідну реакцію споживача інформації, засудження й обурення щодо дій Ізраїлю в Секторі Гази, гнів проти несправедливості та бажання помсти. Такий наратив покликаний мобілізувати суспільство на засадах солідарності з багатостраждальним поневоленням народом Палестини й усвідомлення необхідності надання всілякої допомоги учасникам антиізраїльського опору.

Об'єктом критики іранських медіа стає не лише Америка, а й весь колективний Захід, напр.:

مهندسی پیچیده آمریکا، اتحادیه اروپا و رژیم صهیونیستی در عرصه جنگ شناختی علیه ملت‌های جهان هیچ‌یک به نتیجه مدنظر آنها ختم نشده‌است.

Складна інженерія Америки, Європейського Союзу та сіоністського режиму в когнітивній війні проти народів світу не привела до бажаного для них результату (Āyandenegāri-ye tārik...).

Критика США і Великобританії значно посилюється після завдання західною коаліцією ударів по позиціях еменських хуситів у відповідь на захоплення ними цивільних суден у Червоному морі. Водночас наголошується, що дії союзників Ізраїлю "провалилися" (شکست) (خورده است).

عملیات نظامی آمریکا و انگلیس در یمین نتوانست به اهداف اعلام شده خود برسد.

Військова операція Сполучених Штатів і Великобританії в Ємені не досягла своїх заявлених цілей (Amaliyyāt-e nezāmi...).

В інтерв'ю міністра закордонних справ Ірану ця операція кваліфікується як "стратегічна помилка Америки та Англії" (Moqāvemāt-e

Qaze...), а політика західних партнерів засуджується за ведення "подвійної гри" (بازی دوگانه):

آمریکایی‌ها پیام‌هایی می‌دهند، اظهاراتی را دارند مبنی بر اینکه به دنبال توسعه دامن جنگ نیستند، ... هرچند خود، در دریای سرخ با حملات مشترک انگلیس بخشی از توسعه دامنه جنگ را رقم زدند... امروز در اروپا همه از توقف جنگ سخن می‌گویند اما انگلیس بازی دوگانه دارد.

Хоча американці роблять заяви і повідомлення, які вказують на те, що вони не прагнуть збільшувати масштаби війни, [...] однак вони самі посприяли її розширенню через спільні атаки з Великою Британією в Червоному морі [...]. Сьогодні в Європі всі говорять про припинення війни, але Великобританія веде подвійну гру (Moqāvemāt-e Qaze...).

Загалом образ колективного Заходу як "суперечливого та лицемірного" у його підході до палестинського питання – дуже поширений в іранських ЗМІ прийом пропаганди, спрямований на переконання своєї аудиторії в непослідовності та подвійності стандартів лідерів країн Заходу щодо прав людини та міжнародного права загалом. Наголошується на тому, що вони, декларуючи боротьбу за права людини та відстоюючи засади міжнародного права, водночас можуть толерувати порушення прав людини на палестинських територіях або надавати підтримку політичним і військовим акціям, які порушують міжнародне право. Такі коментарі мають поставити під сумнів правомірність західної політики і спонукати до морального й етичного судження дій Заходу в контексті палестинського конфлікту, закликаючи до перегляду та удосконалення підходу до цієї проблеми на міжнародному рівні.

Тепер розглянемо основні сенси-характеристики, які використовуються в текстах ЗМІ для змалювання образу ХАМАСу та його прибічників:

1) "Палестинські моджахеде, які героїчно кинули виклик ізраїльській армії":

وقتی در وضعیت مجاهدان فلسطینی در دو دهه اخیر دقت کنید، می‌بینید جوانان فلسطینی که روزگاری با دستان خالی و با سنگ از خود دفاع می‌کردند، امروز جبهه مقاومت به ویژه نیروهای حماس در عملیات طوفان الاقصی با تکیه بر ایمان و سلاح‌هایی که دارند، حالت تهاجمی به خود گرفته و قهرمانانه ارتش اسرائیل را دچار چالش اساسی کرده‌اند.

"Коли ви подивитесь на становище палестинських моджагедів за останні два десятиліття, ви побачите, що палестинська молодь, яка колись захищалася з порожніми руками і камінням, перетворилася на фронт опору на чолі з силами ХАМАСу, які зайняли наступальну позицію, покладаючись на свою віру і наявну в них зброю, і героїчно кинули виклик ізраїльській армії" (Kas-i nemitavānad...).

2) "ХАМАС – непохитні бійці, які досягли успіху":

در واقع ایستادگی حماس نشان از موفقیت آن‌ها دارد، زیرا تاکنون اجازه نداده است که صهیونیست‌ها به اهداف اصلی خود در غزه دست پیدا کنند.

Насправді, непохитність ХАМАСу є свідченням їхнього успіху, оскільки вони не дозволили сіоністам досягти своїх головних цілей в Газі (Nešānehāye enfe'āl-e...).

3) "Бійці палестинського опору 7 жовтня створили сагу":

حماسه‌ای که توسط رزمندگان مقاومت فلسطین در ۱۷ اکتبر امسال خلق شد، قطعا تا پیروزی نهایی تکامل خواهد یافت و شکست بسیار سهمگینی را بر پیکره تلاویز و شرکای آن مخصوصا آمریکا وارد خواهد ساخت.

Сага, яку створили бійці палестинського опору 7 жовтня цього року, безсумнівно, буде розвиватися до остаточної перемоги, завдаючи серйозних поразок тель-авівському утворенню і його партнерам, особливо Америці (Āmādegi-ye...).

Напад на ізраїльські території, здійснений 7 жовтня 2023 р., називається "славетною операцією", "бездоганною операцією" та "неперевершеним досягненням":

این مردم مظلوم با عملیات افتخار آمیز طوفان الاقصی خود نشان دادند که دوران امنیت اشغالگران به پایان رسیده...

Ці пригноблені люди продемонстрували своєю славетною операцією "Буря Аль-Акса", що ера безпеки для окупантів підійшла до кінця... (Jenāyāt-e...).

فرماندهان عالی رتبه صهیونیستی که توجیهی برای این رسوایی ندارند، صراحتاً اعلام کرده‌اند که شکست بی‌سابقه‌ای را در مقابل عملیات بی‌نقص حماس تجربه کرده‌اند و ابعاد آن باید مورد ارزیابی و بررسی قرار گیرد.

Високопоставлені сіоністські командири, які не мають жодних виправдань для своєї ганьби, відкрито заявили, що вони зазнали безпрецедентної поразки від бездоганих операцій ХАМАСу, і що її масштаби повинні бути оцінені і розслідувані (Rosvāyi dar...).

عملیات طوفان الاقصی همچنان دستاوردهای بی‌نظیری در راه دفاع مشروع فلسطینیان در سرزمین‌هایشان و مقصدات در برابر رژیم اشغالگر خلق کرده است.

Операції "Буря Аль-Акса" продемонстрували неперевершені досягнення на шляху законного захисту палестинців на своїх землях і святинях від окупаційного режиму (Āmādegi-ye ...).

4) "Хезболла – це бійці опору, які воюють з гордістю":
رزمندگان مقاومت با وجود واقعیت دردناک موجود با سربلندی و با قوتی‌ترین تیپ‌های نخبه می‌جنگند و این نشان‌دهنده ناتوانی اسرائیل است.

Незважаючи на болісну реальність, бійці опору з гордістю воюють із найсильнішими елітними бригадами, і це свідчить про безсилля Ізраїлю (Etmām-e hojat...).

5) "Єменські хусити – сміливі борці проти колективного Заходу":

ما از این اقدام شجاعانه یمن در حمایت از فلسطین واقعاً تحت تأثیر قرار گرفتیم؛ از این تصمیمی که یمنی‌ها گرفتند و همچنان در حمایت از غزه و مردم مظلوم فلسطین این مسیر را ادامه می‌دهند...

"Ми справді вражені цією сміливою дією Ємену на підтримку Палестини; рішенням, яке вони прийняли, і тим, як вони продовжують підтримувати Газу і пригноблений народ Палестини..." (Moqāvemāt-e Qaze...).

... حملات آمریکایی - انگلیسی اخیر به یمن... موجب افزایش قدرت یمن می‌شود، زیرا آن را به نیرویی در درگیری با قدرت‌های جهانی و در رأس آن‌ها آمریکا، انگلیس، "اسرائیل" و چند کشور غربی تبدیل کرده است.

Атаки США і Великобританії на Ємен [...] збільшують міць цієї країни, оскільки перетворюють її на силу, що протистоять світовим державам, включаючи США, Великобританію, "Ізраїль" і кілька західних країн (Amaliyyāt-e nezāmi...).

6) "Групи опору продемонстрували зрілість і бездоганну координацію між собою":

افزون بر این موارد، هماهنگی بی‌نظیری که بین محورهای مقاومت وجود دارد نیز بسیار تأثیرگذار بوده است...

Крім цих факторів, безпрецедентна координація між осями опору також мала значний вплив... (Nešanehā-ye enfe'āl-e...).

بلوغ گروه‌های مقاومت برای رویارویی با ارتش تا بین دندان مسلح رژیم صهیونیستی، جنسی از غافلگیری را برای یاران این رژیم جعلی ایجاد کرده است؛ زیرا محاسباتشان درخصوص حماس را تغییر داده و آنها را در بهت و نگرانی فروبرده و سردرگمی شدیدی را برای سازمان‌های اطلاعاتی اسرائیل رقم زده است.

Зрілість груп опору, здатних протистояти озброєній до зубів ізраїльській армії, стала несподіванкою для прихильників цього фейкового режиму, оскільки вона змінила їхні розрахунки щодо ХАМАСу, зануривши їх у тривогу і ввівши в глибоке замішання ізраїльські розвідувальні служби (Rosvāyi dar...).

Перелічені сенси-характеристики формують наратив про непереможний поступ ісламського антиізраїльського опору, кінцева мета якого – припинення існування держави Ізраїль. Просувається думка про те, що вказані сили є ключовими гравцями й мають істотний вплив на процеси, що відбуваються в регіоні, а тому вони потребують не лише політичної солідарності, а й фінансової та військової підтримки, яка вочевидь надається

іранською владою. Такий наратив покликаний сприяти легітимації та збільшенню популярності цих груп серед населення Ірану та регіону.

Дискусія і висновки

Отже, унаслідок проведеного аналізу можна визначити найбільш суттєві комунікативно-прагматичні параметри функціонування перськомовного військово-політичного дискурсу в іранських ЗМІ в частині відображення воєнного конфлікту в Ізраїлі та Секторі Гази. Здійснений на змістово-смысловому рівні аналіз дав підстави виділити кілька ключових сенсів, які відіграють важливу роль у формуванні сприйняття конфлікту між Ізраїлем і Палестиною, впливаючи на громадську думку та політичні наративи як в самому в Ірані, так і в регіоні загалом. Аналіз дискурсу на мотиваційно-прагматичному рівні через характеристики, якими наділяються сторони конфлікту, дозволив краще зрозуміти глибинні наміри іранської влади у створенні відповідних наративів. Узагальнюючи проведене дослідження, доходимо таких висновків:

1. Країна Ізраїль змальовується іранськими ЗМІ як агресор, який незаконно окупував палестинські землі та здійснює воєнні дії проти мирного палестинського населення. Медіа постійно наголошують на порушенні Ізраїлем міжнародних законів і гуманітарних норм, що зумовлює сприйняття Ізраїлю як держави, яка діє поза рамками міжнародного права. Серед характеристик, якими наділяється Ізраїль, переважають такі, як "сіоністський режим", "окупаційний режим", "дітловий режим", "фейкова держава" тощо. Таке зображення Ізраїлю як агресора має на меті згуртувати внутрішню й регіональну підтримку Палестини, виправдати втручання Ірану в цей конфлікт.

2. Угрупування ХАМАС і його соратники зображуються іранськими ЗМІ як безкомпромісні захисники палестинського народу, які борються за визволення його території від ізраїльської окупації. На мовно-дискурсивному рівні використовуються мотиви героїзму, самовідданості та національної гідності, що просуває наратив про необхідність всебічної підтримки палестинської справи не лише всередині Ірану, а й на регіональному рівні, оскільки деякі арабські країни все ще утримуються від розриву стосунків з Ізраїлем і не підтримують санкцій, оголошених проти нього Іраном.

3. У цьому протистоянні Іран не лише традиційно підтримує палестинську боротьбу проти Ізраїлю, а й претендує на роль лідера мусульманського світу. Іран змальовується медіа як головний союзник палестинців, який завжди на боці справедливості, а тому надає їм не лише моральну, але й військову підтримку та політичне покровительство. Така позиція Ірану має сприяти зміцненню його іміджу у мусульманському світі як захисника всіх пригноблених і лідера в боротьбі проти зовнішніх загроз.

4. Головним завданням іранських провладних ЗМІ є переконати свою аудиторію в тому, що Ізраїль і США зазнають поразки у боротьбі проти сил "ісламського опору". Важливий меседж, який доноситься до аудиторії, полягає в тому, що на новому етапі ізраїльсько-палестинського протистояння ХАМАС демонструє неабиякі успіхи, а Ізраїль разом зі своїми західними союзниками на чолі зі США програє. Іранські медіа послідовно запевняють своїх читачів у неминучій остаточній перемозі ХАМАСу над Ізраїлем, а в ширшому контексті – Ірану над США. Тобто участь Ірану в ізраїльсько-палестинському конфлікті постає як частина його "довічної боротьби" зі своїм головним ідеологічним ворогом – США.

Висновки роботи підтверджують, що перськомовні ЗМІ в Ірані стратегічно використовуються державою для просування свого політичного порядку денного та впливу як

на внутрішню аудиторію, так і на міжнародне сприйняття. Здійснене за допомогою критичного дискурс-аналізу дослідження висвітлює складну взаємодію медіа, політики й ідеології в регіоні, позначеному тривалими конфліктами та протистоянням, а також засвідчило інструментальне використання владою медіа-ресурсів для досягнення конкретних політичних результатів, демонструючи силу дискурсу у формуванні геополітичних реалій.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні впливу медіа-стратегій, що використовуються різними регіональними силами-учасниками геополітичних процесів на Близькому Сході для досягнення своїх політичних цілей, на громадську думку в Ірані з метою оцінювання їхньої ефективності у формуванні поглядів іранців на зовнішню політику Ірану й регіональні конфлікти.

Внесок авторів: Владислав Собора – аналіз джерел, збір емпіричних даних і їхня валідація; емпіричне дослідження; написання – оригінальна чернетка; Олена Мазепова – концептуалізація; методологія; написання – перегляд і редагування.

Список використаних джерел

- Акульшина, Н. Т. (2016). Терміни-коди як фактор формування національного/глобального воєнного дискурсу українською та англійською (на матеріалі української, перської та англійської мов). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*, 10(1), 6–11.
- Акульшина, Н. Т. (2022). Алгоритм та методика дослідження військової термінології (на матеріалі української, перської та англійської мов). *Studia Linguistica*, 21, 9–19.
- Богомолов, О. В. (2018). *Імена революції. Дискурс Арабської весни*. Видавничий Дмитра Бурого.
- Величенко, Л. К., & Сумцова, Г. В. (2018). Лексичні аспекти перекладу китайськомовного політичного дискурсу українською та англійською мовами. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки*, 26, 19–28. <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2018-26-3>
- Голубовська, І. О., & Корольов, І. Р. (2011). *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. Курс лекцій*. "Київський університет".
- Карпенко, О. Ю., Попова, О. В., & Безай, Д. І. (2018). Особливості відтворення китайськомовного військового дискурсу українською мовою. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки*, 26, 89–99. <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2018-26-11>
- Коломієць, Н. В., & Маковська, М. А. (2019). Семантична структура концепту "мир" у китайськомовному політичному дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук* (50–56). Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2(26). <https://10.24919/2308-4863.2/26.195873>
- Корольов, І. (2012). Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві: визначення, структура, типологія. *Studia Linguistica*, 6, 285–305.
- Кравченко, Н. (2012). *Практична дискурсологія: школи, методи, методики сучасного дискурс-аналізу*. ПП Гадяк Ж. В.
- Лукіна, Л. В. (2021). Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. *Політикус*, 2, 75–80. <https://doi.org/10.24195/24149616.2021-2.13>
- Музаннар, Л. М. (2018). Арабськомовний політичний дискурс: характерні риси та специфіка. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія", серія "Філологія"*, 2(70), 151–155. [https://10.25264/2519-2558-2018-2\(70\)-151-155](https://10.25264/2519-2558-2018-2(70)-151-155)
- Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Довкілля-К.
- Смогіль, Д., & Андріанов, Д. (2023). Когнітивно-прагматичні аспекти інавгураційної промови президента Республіки Корея Юн Сокіоля від 10 травня 2022 року у сучасному політичному дискурсі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*, 1(29), 37–42. <https://doi.org/10.17721/1728-242X.2023.29.06>
- Шулькевич, О. (2017). Політичне мовлення в аспекті політичної комунікації (на матеріалі турецької мови). *Пісденний архів (Філологічні науки)*, 70, 122–124. <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/298/291>
- Яременко, О. А., & Лазебна, О. А. (2021). Тематична класифікація термінологічної лексики військово-політичного дискурсу (на матеріалі сучасних німецькомовних часописів). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 32(71), 6, ч. 1, 186–190. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-1/33>
- Fairclough, N. (1992). Discourse and text: linguistic and intertextual analysis within discourse analysis. *Discourse and Society*, 3, 192–217.
- Van Dijk, T. A. Teun A. van Dijk (1998). Principles of Critical Discourse Analysis. *The sociolinguistic Reader*. Vol. 2: Gender and Discourse, 367–393.
- Van Dijk, T. A. (2009). Critical Discourse Studies: A Sociocognitive Approach. In *Methods for Critical Discourse Analysis*. In Ruth Wodak & Michael Meyer (Eds.), 62–86. Sage.
- Wodak, R. (2001). *The discourse-historical approach*. Sage Publications Incorporated.

Джерела ілюстративного матеріалу

- Āmādegi-ye hamejānebe-ye moqāvemāt. *همه جانبه مقاومت*. <https://jamejamdaily.ir/Newspaper/item/213376>
- Āyandeneḡārī-ye tārik aleyh-e sahyunisthā. *آیندنگاری تاریک علیه صهیونیست‌ها*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1433248>
- Amaliyāt-e nezāmi-ye Āmrīkā va Englis aleyh-e Yaman šekast xorde ast. *عملیات نظامی آمریکا و انگلیس علیه یمن شکست خورده است*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1440791>
- Etmām-e hojat bā Āmrīkā. *اتمام حجت با آمریکا*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1430360>
- Jenāyāt-e sahyunisthā nemitavānand faryād-e moqāvemāt-rā sāket namāyad. *جنایات صهیونیست‌ها نمی‌تواند فریاد مقاومت را ساکت نماید*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448202>
- Hamās: Amrikā šarik-e kām-el-e jenāyāt aleyh-e ahālī-ye Qaze ast. *حماس: آمریکا شریک کامل جنایت علیه اهالی غزه است*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448246/>
- Dur šodan az dāman-e ālde-ye Esrā'īl. *دور شدن از دامن آلوده اسرائیل*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1429780>
- Kas-i nemitavānad jabhe-ye moqāvemāt-rā nādide begirad. *تواند نمی کسی بگیرد نادیده را مقاومت جبهه*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448197>
- Kešvarhā-ye eslāmī morāvedāt va dādosetadhā-ye xod bā sahyunisthā-rā kāmelan qat' konand. *کشورهای اسلامی مراودات و دادوستادهای خود با صهیونیست‌ها را کاملاً قطع کنند*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448256>
- Moqāvemāt-e Qaze va Lobnān dar behtarīn vaz'īyyat qarār dārad. *مقاومت غزه و لبنان در بهترین وضعیت قرار دارند*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1446953>
- Mowze-e Tehrān dar bāre-ye edde'ā-ye hazīnehā-ye tufān al-aksā. *موضع تهران درباره ادعای هزینه‌های طوفان الاقصی*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1425437>
- Neqāb-e āmrīkāyī bar jenāyāt-e sahyunistī. *صهیونیستی جنایت بر آمریکایی نقاب*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1429277>
- Nešānehā-ye enfe'āl-e āmrīkā va Esrā'īl dar barābar-e jabhe-ye moqāvemāt. *نشانه‌های انفعال آمریکا و اسرائیل در برابر جبهه مقاومت*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1429253/>
- Rosvāyī dar bist daqīqe. *رئوسوی در ۲۰ دقیقه*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1429253/>
- Vahšāt-e sahyunisthā az ramazān-e Qaze. *غزه رمضان از ها صهیونیست وحشت*. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448276>

References

- Akulshina, N. T. (2016). Code terms as a factor in the formation of national / global military discourse (on the example of Persian, Ukrainian and English languages). *Actual problems of philology and translation studies*, 10(1), 6–11.
- Akulshina, N. T. (2022). Algorithm and methodology of military terminology research (based on Ukrainian, Persian and English materials). *Studia Linguistica*, 21, 9–19.
- Bogomolov, O. V. (2018). *The names of the revolution. Discourse of the Arab Spring*. Dmytro Burago publishing house.
- Golubovska, I. O., & Korolyov, I. R. (2011). *Actual problems of modern linguistics. Course of lectures*. "Kyiv University".
- Fairclough, N. (1992). Discourse and text: linguistic and intertextual analysis within discourse analysis. *Discourse and Society*, 3, 192–217.
- Karpenko, O. Yu., Popova, O. V., & Bezai, D. I. (2018). Peculiarities of reproduction of Chinese-language military discourse in the Ukrainian language. *Scientific Research Issues of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky: Linguistic Sciences*, 26, 89–99. <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2018-26-11>
- Kolomyets, N. V., & Makovska, M. A. (2019). Semantic structure of the concept "peace" in the Chinese political discourse. *Current issues of humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 2(26), 50–56. <https://10.24919/2308-4863.2/26.195873>
- Korolyov, I. (2012). The concept of discourse in modern linguistics: definition, structure, typology. *Studia Linguistica*, 6, 285–305.
- Kravchenko, N. (2012). *Practical discourse science: schools, methods, methods of modern discourse analysis*. Hadyak Zh.V.
- Lukina, L. V. (2021). Political discourse: essence and features of application. *Politicus*, 2, 75–80. <https://doi.org/10.24195/24149616.2021-2.13>
- Muzannar, L. M. (2018). Arabic political discourse: characteristic features and specifics. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy", series "Philology"*, 2(70), 151–155. [https://10.25264/2519-2558-2018-2\(70\)-151-155](https://10.25264/2519-2558-2018-2(70)-151-155)
- Selivanova, O. O. (2006). *Modern linguistics: a terminological encyclopedia*. Environment-K.
- Smohol, D., & Andrianov, D. (2023). The cognitive-pragmatic aspects of the inaugural speech of the President of the Republic of Korea Yoon Suk Yeol on May 10, 2022 in contemporary political discourse. *Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Oriental languages and literatures*, 1(29), 37–42.
- Shulkevych, O. (2017). Political speech in the aspect of political communication (based on the material of the Turkish language). *Southern Archive (Philological Sciences)*, 70, 122–124. <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/298/291>
- Van Dijk, T. A. (1998). Principles of Critical Discourse Analysis. *The sociolinguistic Reader*. Vol. 2: Gender and Discourse, 367–393.
- Van Dijk, T. A. (2009). Critical Discourse Studies: A Sociocognitive Approach. In *Methods for Critical Discourse Analysis*. In Ruth Wodak & Michael Meyer (Eds.), 62–86. Sage.
- Velichenko, L. K., & Sumtsova, G. V. (2018). Lexical aspects of translating Chinese political discourse into Ukrainian and English. *Scientific Research*

Issues of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky: Linguistic Sciences, 26, 19–28. <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2018-26-3>

Wodak, R. (2001). *The discourse-historical approach*. Sage Publications Incorporated.

Yaremenko, O. A., & Lazebna, O. A. (2021). Thematic classification of the terminological vocabulary of the military-political discourse (based on modern German magazines). *Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadskyi. Series: Philology. Journalism*, 32(71), 6. Part 1, 186–190. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-1/33>

Sources

Āmādegī-ye hamejānebe-ye moqāvemāt. آمادگی همه جانبه مقاومت. <https://jamejamdaily.ir/Newspaper/item/213376>

Āyandenegāri-ye tārik aleyh-e sahyunisthā. آیدنگاری تاریک علیه صهیونیستها. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1433248>

Amaliyyāt-e nezāmi-ye Āmrikā va Englis aleyh-e Yaman šekast xorde ast. عملیات نظامی آمریکا و انگلیس علیه یمن شکست خورده است. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1440791>

Etmām-e hojat bā Āmrikā. اتمام حجت با آمریکا. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1430360>

Jenāyat-e sahyunisthā nemitavānand faryād-e moqāvemāt-rā sāket namāyad. جنایت صهیونیستها نمیتواند فریاد مقاومت را ساکت نماید. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448202>

Hamās: Amrikā šarik-e kām-e jenāyat aleyh-e ahāli-ye Qaze ast. حماس: آمریکا شریک کامل جنایت علیه اهالی غزه است. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448246/>

Dur šodan az dāman-e ālude-ye Esrā'īl. دور شدن از دامن آلوده اسرائیل. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1429780>

Kas-i nemitavānād jabhe-ye moqāvemāt-rā nādide begirad. کسی نمیتواند جبهه مقاومت را نادیده بگیرد. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448197>

Kešvarhā-ye eslāmi morāvedāt va dādosetadhā-ye xod bā sahyunisthā-rā kāmelaṇ qat' konand. کشورهای اسلامی مرادات و دادوستدهای خود با صهیونیستها را کاملاً قطع کنند. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448256>

Moqāvemāt-e Qaze va Lobnān dar behtarīn vaz'iyat qarār dārad. مقاومت غزه و لبنان در بهترین وضعیت قرار دارند. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1446953>

Mowze-e Tehrān dar bāre-ye edde'ā-ye hazinehā-ye tufān al-aksā. موضع تهران درباره ادعای هزینههای طوفان الاقصی. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1425437>

Neqāb-e āmrikāyi bar jenāyat-e sahyunisti. نقاب آمریکایی بر جنایت صهیونیستی. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1429277>

Nešānehā-ye enfe'āl-e āmrikā va Esrā'īl dar barābar-e jabhe-ye moqāvemāt. نشانههای انفعال آمریکا و اسرائیل در برابر جبهه مقاومت. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1425437>

Rosvāyi dar bist daqiqe. رسوایی در ۲۰ دقیقه. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1429253/>

Vahšat-e sahyunisthā az ramazān-e Qaze. وحشت صهیونیستها از رمضان غزه. <https://jamejamonline.ir/fa/news/1448276>

Отримано редакцією журналу / Received: 03.11.24

Прорецензовано / Revised: 07.11.24

Схвалено до друку / Accepted: 26.11.24

Olena MAZEPOVA, DSc (Philol.), Prof.

ORCID ID: 0000-0002-0405-9128

e-mail: o.mazepova@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Vladyslav SOBORA, Master of Arts

ORCID ID: 0009-0003-3289-9540

e-mail: vladislavsobora@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC PARAMETERS OF THE FUNCTIONING OF THE PERSIAN-LANGUAGE MILITARY-POLITICAL DISCOURSE (BASED ON PUBLICATIONS CONCERNING ISRAEL-PALESTINE CONFLICT, 2023–2024)

Background. In view of the growing political instability, those threats and challenges which the world faces, the study of the functional specifics of the military-political discourse done on the material of various languages, in particular Persian, becomes especially relevant. The analysis of the communicative and pragmatic parameters of the functioning of the Persian-language military-political discourse carried out in this investigation, revealed the impact of the language on the political processes in the country and the region and allowed understanding how the discourse is being formed under the influence of cultural and social factors.

Methods. The study of the corpus of media texts selected by the method of continuous sampling from the Iranian pro-government online resource "Jāme jam" in the period from the end of 2023 to the beginning of 2024 was carried out making use of the critical discourse analysis, which gives the possibility to reveal the relationship between the use of language and the social institutions of the government. The main attention in the article has been paid to the analysis of the corpus of texts at the content-semantic and motivational-pragmatic levels.

Results. The analysis of content-semantic dominants of the formed corpus of media texts showed that Iranian pro-government media promote senses that justify the actions of Hamas and demonize Israel and its Western allies. The Iranian media defends the idea of the justice of the struggle of Hamas and its inevitable victory over Israel. The motivational-pragmatic analysis of the texts highlighted the main characteristics attributed to the participants in the conflict: Israel is mostly referred to as a "fake state", "Zionist regime", "occupational regime" and "kids-murdering regime", while Hamas combatants are depicted as self-sacrificing fighters for liberation of the territories "occupied by Israel", demonstrating "unparalleled successes" on the battlefield which will finally crush their enemy soon.

Conclusions. The research made it possible to identify the mechanisms used by Iranian pro-government media to concentrate the population for the sake of reaching the goals declared by the government and justifying its actions in the international arena. The communicative and pragmatic parameters of the functioning of the Persian-language military-political discourse determined in the study significantly influence the formation of public opinion and governmental political strategies not only in Iran itself, but also in the region as a whole.

Keywords: the Persian language, military-political discourse, critical discourse-analysis, mass media, Israeli-Palestine conflict, Gaza Strip, Iran, Israel.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.